

ÅRSPLAN FOR DALE BARNEHAGE

2018/2019

FORORD

Årsplan er et arbeidsredskap for personalet samtidig som den beskriver og dokumenterer arbeidet vårt i hverdagen for foreldre, barnehagens eier og andre samarbeidspartnere. Årsplanen er godkjent av samarbeidsutvalget for barnehagen.

«Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen. I barnehagen skal barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforskning. Arbeidet med omsorg, danning, lek, læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk skal ses i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling.» Rammeplanen s.19.

Nytt av året er at det er utarbeidet en felles årsplan; del 1, for alle kommunale barnehager i Kristiansund kommune. Denne beskriver områder som alle barnehagene er pålagte å jobbe med og knytter disse opp mot lovverk. Ut ifra dette skal den enkelte enhet utarbeide sin årsplan; del 2. Denne planen blir mere spesifikk og unik fra enhet til enhet.

Vi håper at dere foreldre tar dere tid til å lese årsplanen. Den delen som er felles for alle kommunale barnehager; del 1, blir sendt ut til alle foresatte sammen med Dale barnehage sin årsplan.

Kom gjerne med reaksjoner, spørsmål, refleksjoner, tanker og ideer. Vi ønsker et godt og konstruktivt samarbeid med dere. Vi samarbeider tross alt om det viktigste av alt – deres barn – vår neste generasjon!

PRESENTASJON

Dale barnehage består av to hus, Lille Kvernberget og Store Kvernberget. På Lille Kvernberget har i år barn i aldersgruppen 1-2 år tilhold. Ved Store Kvernberget er det 3-5 års grupper. Nytt av året er at vi har avdelinger som er alderslike. Det vil si at alle 1 åring er samlet på en gruppe, 2,3,4,5 åring er likeså.

Barnehagen består i år av 69 barnehageplasser.

Barnehagen ligger på Torvhaugan boligfelt, ved foten av Kvernberget.

Draget har 18 plasser for barn i alderen 5 år

Telefon nr. 71 57 58 82

Bautan har 21 plaser for barn i alderen 4 år

Telefon nr. 71 57 58 83

Varden har 9 plasser for barn i alderen 3 år

Telefon nr. 71 57 58 84

Stormvarslet har 7 plasser for barn i alderen 1 år

Telefon nr. 71 57 58 89

Bjørnehula/Voldvannet har 14 plasser for barn i alderen 2 år

Telefon nr. 71 57 58 86

Enhetsleder; Grethe Kristin Ulseth Neergaard, Telefon 71 57 58 80

Grethe-kristin.Neergaard@kristiansund.kommune.no

Assisterende styrer; Elin Nekstad Maroni, Telefon 71 57 58 81

Elin.Nekstad-Maroni@kristiansund.kommune.no

Dale barnehage har fasttelefon nr. **71 57 58 80**

SAMARBEIDSUTVALGET

Ansattes repr.	Foresattes repr.	Eiers repr/sekretær.
Hege J. Pettersen	Ragnhild Hansen	Grethe Kristin U. Neergaard
Vara: Ranja Melby	Vara: Anna Myrum	
Anne Karin Uteng	Renate Larsen	
Vara: Åse Gjestad	Vara: Ingebjørg Johansen	

I følge barnehageloven skal det være et samarbeidsutvalg i hver barnehage. Det består av representanter fra foreldre, ansatte og eier. Barnehagens enhetsleder er sekretær for utvalget. Samarbeidsutvalget skal først og fremst ivareta samarbeidet mellom barnehagen og foreldrene. Det er et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ for partene som på ulike måter har et ansvar for barnehagens drift og innhold. Informasjon om møter og referat henges på døra, informasjonstavla i den enkelte garderobe, fortløpende forut av og i etterkant av møtene samt blir sendt på mail til de som har ønsket det.

SAMARBEID HJEM – BARNEHAGE

Barnehagen skal drives i nær forståelse og i samarbeid med barnets hjem. Foreldrene har hovedansvaret for barnets omsorg, utvikling og oppdragelse. Barnehagen skal hjelpe og støtte foreldrene i oppdragerollen.

Vi ønsker at barnet skal bli møtt på en positiv måte når det kommer til barnehagen, ved å bli ønsket velkommen og utveksle nødvendig informasjon. Når barnet blir hentet tar vi avskjed med å si " ha det " til hverandre og gi informasjon om hvordan dagen har vært gjennom samtale, "dagen i dag " referat eller ukeslutt.

Det er viktig at bhg får beskjed ved fravær / sykdom samme dag. Viser til eget skriv om sykdom / gå i bhg, som dere får ved tildelt plass i bhg. Oppfordrer foreldrene til å bruke barnehagens samarbeidsutvalg og foreldreutvalg til å diskutere og fremme saker som er viktige for barnehagen. Se eget oppslag i garderoben.

Dale barnehage tilbyr:

- Introduksjonsbrev
- Daglig kontakt ved henting/bringing
- Førstesamtale i løpet av barnets første barnehageuke
- Tilbud om 2 foreldresamtaler i året. Ellers ved behov og ønske.
- Foreldremøte høst/vår. Ute og inne etter avtale!

Aktiviteter som foreldrene/familiene inviteres til å delta i:

- Foreldrekaffe ved hver avdeling i desember
- Jubileumsfeiring sept 2018
- Aksjonsdag 06.11.18.
- Foreldremøte i september 2018 og april 2019
- Dugnad/ Sosial sammenkomst i bhg etter stengetid på vår 2019

DAGSRYTME

Kl.	
7.00	Bhg åpner med 1 på vakt
-----	Frilek / Mottak
8.-8.30	Frokost
8.30-	Tilrettelagt lek / Frilek inne/ute Utelek
11.00	Smøremåltid
	Hvile/ Lesestund
	Tilrettelagt lek / Frilek inne/ute Utelek
14.00	Frukt / Knekkebrød
	Frilek / tilrettelagt akt.
16.30	Barnehagen stenger

Hverdagslivet i barnehagen er preget av en fast dags- og ukerytme, som skaper forutsigbarhet og trygghet for barna.

Dette skjer i Dale ved bl.:

- Å være mye ute
- Være fleksible i forhold til planer. Gripe «den døde musens pedagogikk»
- La barna bli kjent med hverandre og fremme vennskap på tvers av avdelingene ved å ha åpne dører deler av dagen.
- Vektlegge positiv og ønsket atferd. Lære å dele, støtte og hjelpe
- Ha toleranse, respekt for ulikheter. Likestillingsarbeid
- Kulturformidling samt delta på enkelte lokale kulturelle begivenheter
- Arbeide med konfliktløsning.
- Forebygge og motarbeide mobbing
- Ha tydelige grenser og regler
- Ha gode voksne som fremmer helse, trivsel og læring

Vi fokuserer på å ivareta "øyeblikkene" og kunne krydre hverdagen med "ikke planlagte" påfunn. Gripe barnas interesse der og da og fokusere på her og nå situasjonen! Planene er laget som et utgangspunkt men det er barnas ståsted, interesser og dagsform som er tellende for dagens pedagogiske valg.

Bursdagsfeiring:

Den dagen barnet har bursdag markeres dette med flagg på plattingen og bursdagssang. I slutten av hver måned feirer vi alle dem som har hatt bursdag gjeldende måned, med en felles samlingsstund hvor vi synger bursdagssang for alle bursdagsbarna. Vi har felles lunsj denne dagen, hvor vi lager ekstra god mat og avslutter med dessert.

VÅR VISJON:

UT OG LEK OG LÆR I ALL SLAGS VÆR!

Vi ønsker å være mye ute i Dale barnehage. Ved å benytte uterommet gir vi gode rammer for å skape gode relasjoner, både til andre mennesker og naturen. Relasjoner utvikles i møte mellom mennesker og har stor betydning i utviklingsprosessen hos det enkelte barn. Barn lærer om sin sosiale verden gjennom relasjoner til andre mennesker. Likeledes lærer barn om seg selv i møte med andre barn. Relasjoner hviler på samhandling som skaper trygghet, tillit, opplevelse av troverdighet og tilknytning. Gode relasjoner fremmer utvikling og er en forutsetning for medvirkning og danning (Jf. Barnehageloven).

Ved å bruke tid ute gis barna unike muligheter til å fremme læring på de ulike utviklingsområdene. Vi ønsker å involvere alle fagområdene som gir barna gode muligheter til allsidig vekst og utvikling.

SATSNINGSOMRÅDER

Mens en visjon er som en ledetråd som en kan strekke seg etter over lang tid, er et satsningsområde et område som det blir satt fokus på i en bestemt periode. De siste årene har vi bl.a. hatt språk, natur og friluftsliv samt sosial kompetanse som satsningsområder. Dette året ønsker vi å ha fokus på realfagene. Dette er i tråd med kommunal og nasjonal satsning hvor Kristiansund kommune er realfagskommune fra høst 2018 og ut 2019.

Formålet med satsingen er å øke kompetansen i realfag, og å oppnå bedre resultater.

Realfagssatsningen er et tiltak i den nasjonale strategien "Tett på realfag».

Hvordan vi konkret arbeider med satsningsområdene, blir formidlet i periodeplan for den enkelte avdeling gjennom året. Her tilpasser vi foreldrenes ønsker og innspill som blir fremmet på foreldremøter, foreldresamtaler eller via andre kanaler gjennom året. I disse planene formidles også øvrig temaarbeid og evaluering av gjennomførte opplegg.

Selv om vi ikke har språk og sosial kompetanse som spesifikke satsningsområder dette året, er arbeidet med disse områdene selve grunnstammen for alt det vi jobber med her i barnehagen. De er vevd inn i hverandre; gode relasjoner er en kilde til språkutvikling og språket gir godt utgangspunkt for å etablere vennskap.; språk skaper vennskap – vennskap skaper språk! Vi ønsker derfor å utdype noe om hvordan vi jobber med disse to områdene.

Språk

Hovedmål; Stimulere barna til god språkutvikling og begrepsforståelse

«Barnehagen skal være bevisst på at kommunikasjon og språk påvirker og påvirkes av alle sider ved barnets utvikling. Gjennom dialog og samspill skal barna støttes i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening.» Rammeplan s. 23.

For å sikre sammenheng mellom lovverk og nasjonale og lokale planer har vi fått Språkspor; et felles dokument for skoler og barnehager i Kristiansund kommune. Dette dokumentet tydeliggjør hvordan vi skal arbeide med språk i barnehagen og videre oppover i skolen.

Barn tilegner seg språket i samspill med sine omgivelser. Både den nonverbale (kroppsspråk) og verbale kommunikasjonen er viktig for å utvikle et godt muntlig språk. Vi i Dale barnehage ønsker å gi barna en solid og god språkstimulering. Dette får vi bl.a. ved:

- lytte, observere og gi respons i samhandlinger med voksne
- gi barna rike og varierte erfaringer som er relevant for å forstå begreper
- la barna få uttrykke sine følelser, ønsker og erfaringer
- bruke språket til å løse konflikter, og skape positive relasjoner i lek og annet samvær
- oppleve kulturoverføring gjennom tekst, rim og regler (lese/samlingsstund)
- bevisst arbeid med språkkategorier og begreper. Dette arbeides det med gjennom hele året men med mer fokus på enkelte kategorier i perioder.
- Godt rom for filosofiske samtaler med barna.

Vi synes det er viktig å møte barna der de er språkmessig i sin utvikling og arbeide med vekst og utvikling for det enkelte barnet ut ifra dette.

I Dale barnehage arbeider vi etter en metode som heter **OWL** (ugle). O = Observer W= Wait og L = listen. Dette innebærer at vi arbeider etter å understreke viktigheten av å gi barnet tid til å finne ord / sin måte å få uttrykt det på før vi som voksne hjelper eller bekrefter det barnet sier. Barna trenger å få ta det i sitt tempo.

Vi jobber også etter Nyborg modellen; en metode som innebærer å sette ord på/verbalisere utvalgte forskjeller og likheter erfart ut fra konkrete gjenstander. Det å språklig bevisstgjøre likhetsoppdagelsen eller generaliseringen har vist seg å ha stor betydning i det å overføre

læring. Nyborg fokuserer også på presis språkbruk; 5 åringene er ikke nødvendigvis *størst* i barnehagen men de er *eldst*. Når en voksen hjelper et barn under påkledning, spørres det ikke om barnet kan ta frem *den andre foten* men *høyre/venstre fot*.

For å ha lært et begrep fullstendig er det en del ting som må være "på plass":

1. Det må være opprettet en assosiasjon mellom de fenomener som hører inn under begrepet og det ord som navsetter begrepet. Sier vi antallet tre vil navn på begrepssystemet antall bidra til å sette dette begrepet i sammenheng med nettopp antall. (Og ikke bjørketreet som vi nettopp snakket om) Ordet antall vil også aktivisere både begrepet tre og andre antallsbegreper som er lært. Slik kan et overordnet begrepsnavn hjelpe til med å strukturere og gi sammenheng i det en vet.
2. En må ha lært forskjell på det som hører inn under begrepet og andre ting som "ligner" og derfor kan være lett å blande sammen med. Særlig er det viktig å lære de forskjeller som bidrar til å avgrense begrepet. Antallet tre må f.eks. avgrenses fra antallene to og fire, og det må ikke knyttes til bestemte gjenstander eller et bestemt mønster. I det ligger at en også må ha lært hvilke forskjeller som kan aksepteres innen et begrep - f.eks. at antallet tre ikke forandrer seg om vi teller helt andre objekter. Uansett variasjon - tre er navnet på alle grupper der antallet er tre.
3. En må ha oppdaget hva alle de fenomener begrepet omfatter er like i. Når eksemplet er antallet tre må antallslikheten - likheten som består i at "antallet er tre" uansett hva for noe det er tre av - være oppdaget. Denne likhetsoppdagelsen starter allerede når ord og begrep assosieres for andre gang.

Progresjon for språklæring i Dale bhg.

ALDER	ORD - BEGREP Utvikling	Hva	Hvordan	MERKNAD
1-2 ÅR	<p><u>Fra</u>: pludrelyder, det første ordet kommer, språk og atferd kobles sammen, gi og ta-leker, herming av setningsmelodien.</p> <p>!-3ordsetninger, forståelse av at hver gjenstand har navn, hva er det - spørsmål, lytting og imitasjon.</p>	<p>barna optimalt læringsmiljø og derav og grunnlag for språk- og begrepslæring.</p>	<p>Lytte til barnet og ha toveis kommunikasjon i hverdags situasjoner /samlingsstunder.</p> <p>Forberede barnet på det som skal skje i løpet av dagen både muntlig og ved hjelp av dagtavle.</p> <p>Forklare begreper enkelt</p> <p>Gi korte, konkrete beskjeder og instruksjoner.</p> <p>-Bruke: Språk, Snakkepakken, Språksprell, Steg for steg, språkkofferter, enkle eventyr, billedbøker med enkel tekst, sanger knyttet til temaarbeid.</p> <p>-Enkle spill</p> <p>-Gi barna sanseinntrykk gjennom musikk, bilder, smaksopplevelser og turer i nærområdet.</p> <p>Dramatisering (hånd dukker)</p>	

<p>3-4 ÅR</p>	<p><u>Fra:</u> 3-4ordsetninger, enkle tidsbestemmelser og bruk av personlig pronomen, språket mer et kommunikasjonsmiddel. <u>Til:</u> at språk-mønsteret stort sett er lært, bruk av konjunksjoner, forståelse av preposisjoner. En språklig aktiv periode, overdrivelser, rike språklige assosiasjoner og ordleker.</p>	<p>Gi barna optimalt språkmiljø og grunnlag for videre språk- og begrepslæring</p>	<p>Lytte til barnet og ha toveis kommunikasjon i hverdagssituasjoner og samlingsstunder.</p> <p>Forberede barnet på det som skal skje i løpet av dagen både muntlig og ved hjelp av dagtavle.</p> <p>Forklare begreper</p> <p>Gi korte, konkrete beskjeder og instruksjoner.</p> <p>-Bruke: Språklek, Språksprell, Steg for steg, språkkofferter, enkle eventyr, billedbøker med enkel tekst, sanger knyttet til temaarbeid. -Enkle spill</p> <p>-Gi barna sanseintrykk gjennom musikk, bilder, smaksopplevelser og turer i nærområdet</p>
<p>5-6 ÅR</p>	<p><u>Fra:</u> 4-5 ord setninger, realistisk språk som fungerer som kunnskapsmiddel, språk og aktiviteter som kombineres.</p> <p><u>Til:</u> Lengre og mer kompliserte meninger. Språket er nå et kunnskapsmiddel, økt interesse for lest og skrevet språk.</p>	<p>Gi barna et best mulig miljø og grunnlag for språk- og begrepslæring</p>	<p>-Ha toveis dialog, filosofiske samtaler, sette ord på følelser, forklare samlebegreper, tegning knyttet til tekst.</p> <p>-Gi barna erfaring med å gjenfortelle opplevelser.</p> <p>-Legge opp til: tekstsaking, telle til 25, mengdeforståelse opp til 10, benevne farger, former, størrelser, mønster, sortere gjenstander, tidsbegrep, preposisjoner.</p> <p>Snakkepakken, Språksprell, Steg for steg, språkkofferter og språkposer, lese/dramatisere eventyr. Lese bøker med illustrasjoner og lengre/mer detaljert handling. Bruke sanger med mange vers.</p> <p>-Få kjennskap til bruk av IKT, skrive bokstaver, tall, bruke ulike begrepsspill/regelspill.</p> <p>Gi barna sanseerfaringer gjennom å dra på turer til nye turmål og knytte opplevelser til mestringsopplevelser.</p>

Ulike metodeverktøy vi bruker:

Steg for steg: fokus på sosial kompetanse

Snakkepakken: Innøving av begreper

Språksprell: oppmerksomhet for lyd, rim og regler

Sosial kompetanse «er en grunnleggende forutsetning for at barn og unge skal kunne forholde seg til og handle i en sosial virkelighet, hvor det i økende grad stilles krav til individuelle ferdigheter og til individets plassering innenfor fellesskapet.»

«Tidlig satsing på utvikling av sosial kompetanse kan være viktig for at barn og unge senere skal fungere godt på skolen, i det øvrige utdanningsløpet og senere som ansvarfulle voksne i arbeidslivet. Sosial kompetanse legger også et grunnlag for utvikling av demokratisk kompetanse som er en nødvendig forutsetning for aktiv deltakelse i samfunns- og arbeidsliv «(St.meld.nr. 16 s. 48).

For at barn og unge skal utvikle sosial kompetanse, må alle involverte aktører bidra i en utviklingsprosess som må pågå kontinuerlig og over tid. Barn og unge kan prøve ut og eksperimentere med sosiale ferdigheter i lek og annen aktivitet sammen med andre barn og voksne. Å arbeide med sosial kompetanse er vesentlig for å kunne motvirke blant annet kriminalitet, vold, diskriminering og mobbing. I barnehagen må man arbeide på en måte som støtter både enkeltindividets og gruppens sosiale ferdigheter. Dette kan bl.a. gjøres ved at:

Barnehagen benytter seg av mindre lekegrupper når de skal hjelpe barn som strever i samspill med andre. I lekegruppen er målsettingen å utvikle vennskap og lekekompetanse. Når det gjelder voksenrollen fokuseres det på å observere og kartlegge barn som strever, slik at de kan sette i gang med passende tiltak. Det bør også tilrettelegges slik at disse barna får velge aktiviteter som andre har lyst til å være med på, slik at de blir attraktive ovenfor andre barn. Som voksen er det viktig å hjelpe barn som står utenfor leken med å finne frem til lekekodene, det kan en gjøre ved å øve sammen med enkeltbarnet for så å ta den nye lekkunnskapen med ut i samlek med flere barn. En kan også sette i gang tiltak slik at barnets status blir hevet, for eksempel ved å fokusere på barnets positive sider og anerkjenne disse ovenfor de andre barna.

PROGRESJON/UTVIKLING AV LEKEN

Utvikling av sosial kompetanse og utvikling av lek er en dynamisk prosess. Lekens forutsetninger og karakter endres stadig i takt med barnets generelle utvikling. Veldig forenklet kan vi dele inn lekens utvikling i 4 viktige trinn:

Egenlek: 0 – 1/2 år	Parallelek: 1 – 2/3 år	Samlek: 2 – 3 år	Rollelek: 3 år og opp
Barnet utforsker ut av egen interesse.	Barnet leker ved siden av andre barn, gjerne med samme aktivitet/leke.	Barnet leker sammen med andre og deler; for eksempel bygge togbane, lego, løper etter hverandre, danser.	Barnet mestrer nå å ta en annen rolle. Leken blir regissert og man må kunne innordne seg etter lekens regler.

Hvert trinn har store nyanser, vi kan for eksempel si at et barn viser gryende ferdigheter innen rollelek eller at det har knekt alle rollelekens gyldne koder.

Barn kan gå litt inn og ut av disse trinnene og kan trenge støtte og veiledning i å mestre neste trinn. Det er da viktig at personalet er tett på og kjenner barnas ulike behov og hvor de befinner seg i sin utvikling. Kanskje trenger de å øve litt på å invitere andre inn i leken eller støttes litt i det å godta at sidemannen tok den tøffeste bilen først?

PROGRESJONSPLAN FOR FAGOMRÅDENE

1-2-år	3 år	4 år	5år
Kommunikasjonsspråk og tekst Barnehagen skal bidra til at barna,			
-lytte, observerer å gi respons i gjensidig samhandling med barn/voksne -bli kjent med bøker, sanger, biler m. m	-videreutvikle sin begrepsforståelse og bruke et variert ordforråd - bruke sitt språk for å uttrykke følelser, ønsker og erfaringer, til å løse konflikter og skape positive relasjoner i like og annet samvær	-får et positivt forhold til tekst og bilde= kilde til estetiske opplevelser, samtaler, kunnskaper og som inspirasjon til fabulering og nyskaping	-lytte til lyder og rytme i språket. Bli fortlølig med symboler
Kropp, bevegelse og helse Barnehagen skal bidra til at;			
-får en positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring -skaffe seg gode erfaringer med varierte og allsidige utfordringer	-videreutvikle sin kroppsbeherskelse, grovmotorikk/finmotorikk, Rytme og motorisk følsomhet	-utvikle glede ved å bruke naturen til utforskning og kroppslige utfordringer -få forståelse av hvordan en bruker og tar vare på nærmiljø /naturen -utvikle forståelse for og respekt for egen helse og andres kropp	- få kunnskap om menneskekroppen og forstå betydningen av gode vaner og sunt kosthold
Kunst, kultur og kreativitet			
-ta i bruk fantasien, kreativ tenkning og skaperglede	-styrke egen kulturell identitet og sine personlige uttrykk	Utvikle sin følsomhet til å lytte, iaktta og uttrykke seg allsidig og reflekterende over kunst, kultur og estetikk -utvikle sin evne til å bearbeide og kommunisere sine inntrykk og gi uttrykk gjennom skapende virksomhet	-utvikle elementær kunnskap om virkemidler, teknikker og form for å kunne uttrykke seg estetisk i visuell språk, musikk, sang, dans og drama -opplever at kunst, kultur og estetikk bidrar til nærhet og forståelse
Natur, miljø og teknikk Barnehagen skal bidra til:			
-oppleve naturen og undring samt rike sanseropplevelser	-oppleve glede ved å ferdes i naturen - få grunnleggende innsikt i naturen, miljøvern og samspill som skjer i naturen	-får erfaring med og kunnskap om dyr, vekster og deres gjensidige avhengighet og betydning for matproduksjon	-lære å iaktta, undre seg, eksperimentere, systematisere, beskrive og samtale om fenomener i den fysiske verdenen -erfare hvordan teknikk kan brukes i lek og hverdagsliv
Etikk, religion og filosofi			
-tilegne seg samfunnets grunnleggende normer og verdier- få oppleve de kristne tradisjoner og høytider	-utvikle toleranse og interesse for hverandres bakgrunn og tilhørighet -få innsikt i kristne grunnverdier og deres plass i kulturen	-få kjennskap til tradisjoner tilknyttet religion, livssyn som er representert i barnegruppen	-erfare at grunnleggende spørsmål er vesentlige = å gi ro og anledning til undring, tenkning, samtaler og fortellinger -bli kjent med etikk og filosofi som del av kultur og samfunn
Nærmiljø og samfunn Barnehagen skal bidra til at barna;			
-bli kjent med og delta i samfunnet gjennom opplevelser og erfaringer i nærmiljøet	-utvikle tillit til egen deltagelse i og påvirkning av fellesskapet -oppleve at det tas like mye hensyn til gutter og jenter	- bli kjent med noen historiske endringer og levesett -erfare at alle mennesker, uansett alder og forutsetninger inngår i og bidrar til barnehagens fellesskap	-utvikle forståelse for ulike tradisjoner og levesett - bli kjent med at samene er Norges urbefolkning og få kjennskap til deres kultur og hverdagsliv
Antall, rom og form Barnehagen skal bidra til at barna;			
Erfare, utforske og leke med mønstre og form	-erfare ulike typer størrelser, former og mål - kunne sortere og sammenligne	-oppleve gleder over og utforske og leke med tall og former	-erfare plassering og orientering samt utvikle evne til lokalisering -tilegne seg gode og anvendbare matematiske ferdigheter

OVERGANGEN BARNEHAGE – SKOLE

BESØKSPLAN FOR SKOLE – BARNEHAGE:

- I november deltar skolestarterne på samlingsstund ved skolen.
- Skolestarterne skal besøke skole plana for å leke og bli kjent med skolens uteområde.
- Vi skal på SFO besøk og samtidig få se førstetrinnets klasserom.
- I juni besøker vi faddertrinnet, og faddertrinnet kommer også på besøk til oss i bhg.
- Vi har også flere spontanbesøk på plana og tur dager til Draget.

FORELDREMØTE:

Etter høstferien hvert år vil det avholdes et foreldremøte med skolestarterne. Barnehagen vil fortelle om hvordan vi jobber med språk og skoleforberedende aktiviteter.

Skolen orienterer om hva foreldre bør legge vekt på det siste året før skolestart. Det ønskes med dette møtet å få en åpen dialog, samt bevisstgjøre foreldre på hva de kan gjøre for å fremme barns språkutvikling.

OVERGANGSSAMTALER

Styrer og rektor på skolen har i utgangen av februar hvert år en overgangssamtale. Dette for å sikre sammenhengen og overgangen mellom barnehagen og skole. Her formidles barnets sterke sider og generelle funksjonsnivå, etter foreldrenes samtykke som innhentes på forhånd.

PEDAGOGISK DOKUMENTASJON/VURDERING

Dokumentasjon synliggjør praksis, mens pedagogiske dokumentasjon utvikler den. Pedagogisk dokumentasjon kan ses som en planleggings og evalueringsspiral som omfatter;

- Observasjon; å rette blikket mot noe man ønsker å finne ut av og lære mer om. en problemstilling, et spørsmål i hverdagen el.l
- Dokumentasjon – å samle inn informasjon om problemstillingen / spørsmålet gjennom f.eks. foto, tekst, tegninger ol.
- Tolkning og refleksjon – dele tanker med andre, hva forteller f.eks. bildet eller fortellingen oss? Prøve å finne nye måter å tenke på som kan utvikle vår egen praksis
- Ny dokumentasjon, nye prosjekter, ny praksis etc.

Å være i utvikling er å stille spørsmål ved arbeidet vårt. Hva er barn opptatt av? Hvordan kan de medvirke og hvordan lærer barn? Hensikten med pedagogisk dokumentasjon er å føre til ny innsikt, bekrefte eller endre egen praksis. Pedagogisk dokumentasjon brukes som et redskap for faglig utvikling for barnehagen

Personalet i Dale barnehage observerer og vurderer daglig i sitt arbeid. I tillegg til dette må en systematisk samle inn opplysninger for å reflektere over det som skjer. Vurderingene må sees i lys av:

- Er målene realistiske?
- Hva har påvirket måloppnåelsen?
- Barn og voksnes forutsetninger?
- Arbeidsmetoder og innhold?
- Rammebetingelser?
- Observasjonsgrunnlaget?

- Hvordan evaluerer vi:
- Samtaler med barna
- Brukerundersøkelse
- Behovsundersøkelser
- Systematiske og usystematiske observasjoner – Alle med
- Foreldresamtaler og foreldremøter samt samarbeidsutvalgsmøter
- Refleksjonsmøter
- Månedsevalueringer

Observasjon er vårt vanligste hjelpemiddel for å få faglig innsikt i barnas trivsel og utvikling, samt se progresjon hos det enkelte barn. Det vi ønsker å oppnå med våre observasjoner er å kartlegge, eller skaffe oss en grundig forståelse av og om noe. Å arbeide med observasjon kan dyktiggjøre personalet i det daglige arbeidet og bidra til at barnehagen blir i stand til å realisere mål og utfordringer.

Barnehagen har hver sjette uke i perioden august til juni, personalmøter på kveldstid, hvor arbeidet blir fortløpende evaluert. Det gjennomføres månedlige evalueringer hvor man får fram både brukerne og personalets erfaringer. Hver uke gjennomfører hver avdeling refleksjonsmøter. Disse møtene er arena for faglige refleksjoner og diskusjoner.